

doslej ni poboljšal in število izvršb sploh, zlasti pa prisilnih dražb, se zdi da še nikakor ne pada, najbrže se ni niti še ustalilo.

Književna poročila.

Prof. dr. Eugen Sladović: Čekovno pravo. Zagreb 1926. Tisak zaklade tiskare Narodnih Novina. 259 strani + 13 strani tiskanih obrazcev. Naroča se pri knjigarni S. Kugli v Zagrebu. Cena 120 Din.

Plodoviti pisatelj podaja obširno knjigo. Prvi, obči, del (str. 3—81) se bavi s pojmom čeka, čekovnim pravom, zgodovino razvoja čeka, kodifikacijo in unifikacijo čekovnega prava, vrstami čeka, osebami, ki sodelujejo pri čekovnem poslu in njihovimi odnošaji, načinom uporabe čekov. Drugi del (str. 81—239) obdeluje postanek, trajanje, izvrševanje in prestanek čekovnih obvez in pravic, zlasti tudi prolongacijo, amortizacijo, duplikate in kopije, obogatitveno tožbo, čekovno pravdo, kazenske določbe, meddržavno čekovno pravo. V tretjem delu je očrtan žirovni in čekovni promet poštne hranilnice. Obrazci dajejo, večinoma izpolnjene, vzorce čekov po hrvaškem, češkem, poljskem, francoskem, nemškem itd. pravu in golice v poštнем čekovnem prometu.

Vsebina je, kakor se vidi, jako bogata, tembolj, ker se pisatelj bavi obširno tudi z avstrijskim (slov.-dalm.) čekovnim pravom in navaja določbe čekovnih zakonov drugih evropskih in izvenevropskih držav. Določbe meničnega prava, ki veljajo tudi za ček, so obdelane izčrpno, kar je gotovo glavni vzrok, da je delo narastlo na prilično debelo knjigo, kar pa seveda ni hiba. Drugi vzrok za obširnost pa je v sistemu. O sistemu čekovnega prava je še težje govoriti nego o sistemu meničnega prava. Vsak ima dobre in slabe strani. Od vsakega pa smemo zahtevati, da ne ponavlja naukov o isti snovi več, nego je neobhodno potrebno zlasti iz didaktičnih ozirov. Za ta del mislim, bi se bilo dalo marsikaj skrajšati brez škode, da, celo v korist za knjigo. Pisatelj ponavlja mnogo naukov na več mestih brez izrazite potrebe, in niti ne vedno dosledno. Tako je često trpela jasnost in dijaki višjih trgovskih šol, ki jim je knjiga pač v prvi vrsti namenjena, od nje morda ne bodo imeli toliko koristi, kolikor bi je z obzirom na bogato snov lahko imeli, ako bi bila pregnantnejša, bolj zbita. Saj glavno so vendar le predavanja. Ponavljanja pa so povzročila celo nekaj nasprotij, ki naravnost motijo. Slednjič je v knjigi tudi nekaj več ali manj očitih netočnosti, ki so sicer morda precej nedolžne za dijake višjih trgovinskih šol in tudi za praktike, ki imajo posla s čeki, ki bi jih pa v knjigi z naslovom «Čekovno pravo» ne smelo biti.

Te trditve moram podpreti. Razume se, da ne navajam mest, glede katerih se o dvomljivih in spornih točkah ne strinjam s pisateljem in da ravno tako ne stremim za popolnostjo citatov. (Podčrtaval sem jaz.)

Str. 8. Zakaj naj bi navadne nakaznice služile samo «za podizanje manjih svota»? — Dalje: nakaznica, ki nima ukazne klavzule, je neprenosljiv papir. Negocijabilen res ni, toda neprenosljiv? Prim. str. 57: »Rekta ček je dakle uopće neprenosiv... može se prenositi eventualno samo s građansko-pravnim prenosnim činima.« — Na isti strani 8. omejuje pisatelj predmet nakaznice na denar ali količino nadomestnih stvari, kar je preozko po hrv. in po našem pravu. — Precej nejasno je pisateljevo teoretično stališče, ali čekovna zaveza nastane z enostranskim aktom trasanta (indosanta, avalista) ali s pogodbo (tradicijo, emisijo). Na str. 12. se v eni sapi trdi oboje, na str. 77 se zastopa nekaka pogodbeno teorija, na strani 98. nekaka emisijska teorija, na strani 99. pa je tudi stavek, da je po čeku upravičen pošteni imetnik, ki je ček pridobil od tatu in tudi v čeku imenovani remitent, naj si je ček dobil kakorkoli. Prim. še str. 149.— Str. 13.: »Okolnost, da zakon za pismenu čekovnu naputnico traži odredjene bitne potrepštine, ne smije se svesti na puki formalizam.« To je res, ali kaj pomeni nadaljevanje: »Ček nije samo puko dokazno sredstvo, nego vrijednosni papir, u kojem je inkorporirana čekovna tražbina.« Tudi to je res, toda ali je drugi stavek utemeljevanje prvega, ali sta v antitezi? Ali mora dokazna listina biti formalistiška, ali ne bi mogla biti tudi dispozitivna? — Str. 15: »Ček je prema svojoj naravi vrijednosni papir sa svrhom, da se odmah realizira, a nije mu svrha da služi u prometu kao platežno sredstvo.« — Str. 16.: »Ček služi medjutim na poseban način i svrhama kredita, jer i ako je ček aprioristički platežno sredstvo...« — Str. 20.: »Prema tome je ček platežno sredstvo, koje služi samo za to, da se mjesto gotovog novca plaća iz depota, koji se nalazi kod assignata.« — O kodifikacijah je govor v 4. poglavju, prej pa že, dokaj obširno, v poglavju o zgodovinskem razvoju čeka. — Na str. 23. in 58. trdi pisatelj, da pozna avstr. ček.zakon tri percenta: cijske roke, 5, 8 in 10 dni, na str. 165. je to popravljeno. — Bolj terminološko je vprašanje o aktivni in pasivni čekovni sposobnosti (str. 43., 81 sl.); pritrdil bi nauku na str. 89. in sl., da treba ločiti aktivno sposobnost = biti čekovni upravičenec, pasivno = biti čekovni zavezanec, in sposobnost, biti čekovni trasat. — V poglavju o vrstah čeka ni povsod pravega sistema: str. 50: »Prema hrv. i austr. ček. zakonu poznate su ove vrste čekova i to: a) čekovi na ime, na naredbu i na donosioca i b) obračunski čekovi.« Na str. 56. in 59. pa pravilno, da a) spada pod vidik oznake upravičenca, b) pod vidik načina plačila. Način, kako se označuje upravičenec, se potem ponavlja še na str. 74. in obširno na str. 115. in sl. — Slična ponavljanja kaže nauk o obračunskem čeku (str. 59. sl. in 120.) o cirkularnem čeku (str. 63, 65), o chèque barré (str. 71); § 1. avstr. ček zak. se obravnava na str. 90. in 105., podpisi na čeku na str. 94. in 114., analfabeti str. 91. in 96; na str. 56. je govor o načinu, kako se označuje čekovni upravičenec, za Poljsko pa na str. 102; lažni ček. str. 94. in 125. — Več jasnosti bi želel v nauku o zastopanju pri prevzemu čekovne zaveze (str. 95. sl.). Predaleč sega trditev, da podpis zastopnika, ki je označil, da podpisuje kot zastopnik, pa ni povedal, koga zastopa, nima čekovnopravnih učinkov

niti za zastopnika niti za zastopanega, češ, prvi se ni hotel zavezati, podpis drugega pa ni na čeku: to bi veljalo v vsakem primeru zastopanja. — Na str. 103. so našete bistvene sestavine čeka po naših zakonih, ni pa rečeno, da se mora poziv trasatu glasiti, da naj plača iz trasantove imovine, to je povedano šele na str. 107. Mimogrede terminologija: hrv. zakon ima izraz »računska tražbina«, avst. zakon »Guthaben«, kar navadno slovenimo z »imovina«. Avtor rabi pokritje, gotovina, razpoložljiva vsota, razpoložljiva imovina, pojem sam pa definira na str. 9. dokaj pravilno. Trebalo se bo zediniti za izraz. — Na str. 117. je med imetniškimi čeki izpuščen oni, ki se naravnost glasi na imetnika. — Jasneje in krajše bi se dal razviti nauk o akceptu in certifikaciji, zlasti z ozirom na pravni položaj v naši državi. — Precej ponavljjanj je v nauku o avalu. — Preozka je (str. 124.) trditev, da more prigovor nepravilne izpolnitve čeka upotrebiti samo stranka, ki je nasprotni stranki (t. j. pač tožitelju) dala neizpolnjen ček. Brez dvoma tudi stranka, ki ji je tak ček brez volje prišel iz rok. § 93. hrv. men. zakona pa sploh ne omejuje prigovora na stranko, kateri je menica prišla iz rok. — Str. 126: »... ako je krivotvoren potpis assignanta, uništena je i sama valjanost čeka«, za primer pa, da so na čeku pristni in ponarejeni ali popačeni podpisi, ... »vrijedi načelo, da lažni i krivotvoreni potpisi ne utječu ni na naravn i na valjanost čeka.« Na par mestih se zdi, da so vsled pisne ali tiskovne napake zamenjani izrazi assignant, assignat, assignatar (str. 68, 133, 159, 186). — Nerodno je, pri duplikatih govoriti o originalu in duplikatu (str. 134), pravilno povedano na str. 213. — Nauk o indosamentu na kopiji se ponavlja na str. 141. in 145. Glede indosamenta naj omenim še to: ne gre zamenjavati popolni in izpolnjeni indosament, terminologijo moramo izenačiti. Teoretsko vprašanje, ali res postane po čeku upravičen samo oni, ki pridobi lastninsko pravico na formularju, se tu ne da obširno razpraviti. Po mojem mnenju je pridobitev te lastninske pravice naturale, ne pa essentialie. Avtor zastopa menda nasprotno stališče. Po čl. 36. men. r. je formalno legitimovani imetnik menice legitimovan kot lastnik, ni pa rečeno, da je lastnik. Hrv. men. zakon pravi »obzakoni se«, kar je pač samo doslovni prevod besede legitimovati. — Po avtorju ima imetnik in bianco indosiranega čeka sledeče možnosti nadaljnega prenosa: a) da svoj slepi indosament popolni s slepim ali izpolnjenim indosamentom, b) da svojega slepega indosamenta ne popolni s slepim ali izpolnjenim indosamentom, c) da v svoj slepi indosament postavi ime novega pridobitelja kot indosatarja, d) da ček novemu pridobilcu izroči s prosto predajo. Jasno se mi vidi, da sta primera b) in d) en sam primer in da v primeru a) ne gre za popolnitev slepega indosamenta, nego za rovin indosament, s katerim — baš to je važno — prejšnji upravičenec postane zavezanec. — V nauku o pooblastilnem indosamentu nista dovolj točno razločeni notranje razmerje (mandat) in formalno pooblastilno razmerje. To bi bilo tem potrebneje, ker o. d. z. ne dela točne razlike, češkovni zakoni pa o mandatnem razmerju ne govore. — Str. 156.: čekovno-pravni cesijonar uveljavlja svoje pravice v sumarnem čekovnem postopku.

panju; civilnopravni cesijonar ne more čeka indosirati. Vsako zase je res, toda niti čekovnopravni cesijonar ni indosatar in zato ne more čeka indosirati tako, da bi njegov pravni naslednik dobil originalne pravice iz čeka. — Str. 159: trditev, da je pravočasna prezentacija čeka pogoj za plačilo čeka po *asignatu*, je opovrgel avtor sam na str. 168. — Nepravilno smatra pisatelj, da je mogoče ček, ki se glasi na tujo valuto, pri ras plačati z drugo tujo valuto, ako ta cirkulira v plačilnem kraju. Besedilo § 37. hrv. men. zak. je pač dvomljivo, ni pa dvomljiv smisel, da se more ček v tuji valuti brez pristavka efektivno plačati samo ali z *naznačeno* tujo, ali pa z domačo valuto, drugačnega plačila ni treba sprejeti (str. 166., 108.). — Nejasen je stavek (str. 169.), da opoziv velja »b) ako je ček, koji glasi na ime ili po naredbi, a izdatnik ga pošalje izravno trasatu, opozvan prije, nego je poslan remitentu.« Obema se ne more poslati, trasat pa naj remitentu ne pošlje čeka, nego denar. — Razlogi, iz katerih sme trasat odreči plačilo, so naštetih preveč ad usum delphini, prim. str. 172, 173., točka a), h), k) in j), l). — Kaj pomeni stavek (str. 174.): »Ček mora se na isplatu predočiti onom asignatu, koji je u njemu označen kao platac?« Komu pa? — Kdo je, pri protestu radi plačila, protestat? Pisatelj uči na str. 180., da »samo ono lice, od kojega se može tražiti ispunjenje čekovne obveze, a to su: assignant i zavratni obvezanici (indosanti).« To je pač hud in nevaren lapsus. S protestom naj se vendar dokaže, da se je ček zaman predočil v plačilo onemu, ki naj ga v prvi vrsti plača. To je trasat. Ali se more s protestom pri trasatu ali indosantu (mimogrede ali naj se protest dela pri vseh?) dokazati, da ni plačal trasat? Ta dokaz pa je pogoj regresa. Že sam protestni nadomestek z izjavo *trasata* ali obračunovališča, pri katerem je zastopan *trasat*, kaže dovolj jasno, kdo je protestat pri protestu radi plačila. — Nauk o teh nadomestkih pa se ponavlja na str. 179. in 185. — Po nauku na str. 185. se mora protest napraviti najkasneje prvi delavnik po preteku prezentacijskega roka »dotično« prvi delavnik po dnevu prezentacije. To ni točno: na Hrvaškem velja prvo, v Dalmaciji in Sloveniji pa drugo. — Trditev, da naši čekovni zakoni ne urejajo bistveno vsebine čekovnega protesta (str. 189) nasprotuje § 22., št. 18. hrv. ček. zak. in § 20. št. 8., avstr. ček. zak. Na str. 219. trdi pisatelj, da pravica sama z zastaranjem ugasne samo pri služnostih in realnih pravicah, povsod drugod gre samo za zastaranje tožbe, na str. 220. pa, da pomeni čekovnopravno zastaranje izgubo regresne tožbe, »a potom i gubitak čekovnog prava...« — Precej previdno bo treba tolmačiti (str. 219.) nauk, da opoziv ne velja za stranko, ki je izgubila ček in zahtevala amortizacijo. To je res le, ako se je amortizacija zahtevala pred potekom prezentacijskega roka — kar omenja pisatelj sam — po preteku tega roka pa pač le, ako se je amortizacijsko postopanje uvedlo preden je bil ček opozvan. — K poglavju o obogatitveni tožbi naj pripomnim le, da je avstr. ček. zakon v tehničnem smislu, kakor pri menici, sploh ne pozna. Premalo pa se pisatelj bavi z nadomestkom čekovne regresne in obogatitvene tožbe, ki ga dajeta § 18. hrv. ček. zak. in § 19. avstr. ček. zak. — Nerodna so, slednjič, naslednja mesta:

str. 200. »ako regresat ne stanuje u mjestu platišta, ne može regresijent svoj zahtjev staviti u tom mjestu, nego u mjestu boravišta regresata«, str. 235.: »Čekovni ovlaštenik može na osnovi jednog istog čeka utužiti više obvezanika, a ne svakog napose. Kod suda koji je nadležan (s obzirom na platište čeka), može se s istom tužbom tužiti više (svi) obvezanika, a kod drugih trg.-mjemb. sudova samo one, koji stanuju u istom mjestu.« Drugi del stavka na str. 235. je seveda pravilen, toda zakaj ne bi mogel upravičenec tožiti vsakega zavezanca posebej, zlasti drugega za drugim (prim. str. 196.)? Stavak na strani 200 pa naj tolmači pravico, zahtevati čekovno vsoto po kurzu, izražen je prav nesrečno.

Dober del teh neskladnosti bi pripisal načinu, da pisatelj v poedinih poglavjih vobče daje najprej nekak splošen uvod, potem razne inozemske pozitivne norme in slednjič naše domače pozitivno pravo. Pri tem ni in tudi ne more biti vedno dosleden. Praktičneje bi se mi videlo, da bi se omenili na kratko razni načini ureditve poedinih materij, potem izčrpno orisalo naše pravno stanje in na kraju vsakega poglavja poudarile razlike po tujih pravih. Zlasti bi bilo pregledno, ako bi se tuje pravo povsod prikazalo v izvestnem istem redu, praktiku bi to tem bolje služilo, ker knjiga nima stvarnega kazala. Da ga ni, je tem občutnejše, ko se tako pogosto ista snov opetuje na raznih mestih.

Te hibe ne smejo ovirati, da bi se ne poudarile številne dobre strani: avtor se ne izogiba mnogobrojnim težjim vprašanjem čekovnega prava, nego se bavi z njimi dokaj obširno in jih rešuje povprek pravilno; izvajanja so, vobče, jasna in lahko razumljiva, čitajo se gladko; navedeno je najnovejše stanje tujih zakonodaj, kar bo zlasti važno za prakso, ki si navadno prav težko pribavi često potrebno znanje tujih zakonov. Tako mislim, da bo knjiga dobro služila trgovski praksi in juristom-praktikom, ki se bodo vedeli ogniti njenim neskladnostim. Za pouk dijakom pravnikom pa, zlasti onim, ki ne pohajajo k predavanjem, ni povsem primerna: preveč se bavi kar navprek s tujo zakonodajo, ki se od dijaka ne more zahtevati v tolikem obsegu, in premalo ostro kaže razlike napram občemu državljanskemu in meničnemu pravu. Dobro pa bodo služili vzorci.

Cena z ozirom na obseg knjige in na številne vzorce ni pretirana.

Dr. M. Škerlj.

Dr. Ivan Robida: Justificirani Josip Hotko (Sodnozdravniški ugovorivitek in presoja; epikritične glose). Posebni odtisek: Liječnički vjestnik (Zagreb), god. 48. Br. 7 (julij 1926). Str. 16.

Če je na smrt obsojeni ob času, ko naj se ta kazen na njem izvrši, na umu bolan, mora se izvršitev kazni za toliko časa odgoditi, dokler ta bolezen traja (§ 398 k. pr. r.). Josip Hotko je bil v Celju dne 4. junija 1925 radi roparskega umora na smrt obsojen. O kakšni psihični motnji v času dejanja, ni bilo govora. Po obsodbi je poskušal simulacijo blaznosti, ker ni več upal na pomilostitev. Dne 29. marca 1926 je bil Josip Hotko justificiran. I v a n R o b i d a je opazoval po obsodbi Hotka po nalogu sodišča in oddal mnenje, da je prvotna simulacija prešla pri njem v psihozo avšavosti (Faux-Syndrom), iz katere se je razvila reaktivna, vjetni-

ška psihoza stuporoznega značaja. Pri tem svojem mnenju ostaja tudi še v svoji oznanjeni razpravi. V njej je priobčil svoje sodnozdravniško mnenje dobesedno (z nekimi malimi dopolnitvami pod črto), dodal pa je še svoje mnenje z ozirom na ponašanje Josipa Hotka v dobi po oddaji svojega prvega mnenja sodišču. Hotko je namreč po navedbah pisatelja, o katerih pa pravi sam, da temelje na privatnih informacijah, ostal (»vztrajal« pač ne smemo reči) pri dotlejšnjem stuporoznem ponašanju. V tem dejstvu vidi Ivan Robida najjačji dokaz za pravilnost svoje diagnoze, da je bil Hotko na umu bolan, in za pogrešnost mnenja drugega sodnega psihiatra dr. Alfreda Šerka, ki je proglasil Hotka za zavestnega simulanta.

Ivan Robida piše poljudno-zanimivo, njegov jezik je klen, pa prožen, terminologija za psihiatrične izraze čudovito plastična; glede jurističnih izrazov pa bi pač kazalo, da bi se pisatelji raznih strok ne razhajali več, ampak oprijemali od druge stroke že ustaljenih izrazov. »Usus tyrannus.«

V epikritični glosi se je Ivan Robida obrnil naravnost na juriste, da naj razglablja o raznih na ta primer se naslanjajočih in iz njega izhajajočih vprašanj, predvsem pa o smrtni kazni kot taki in zvišanih kvtelah pred njeno izvedbo. Po našem mnenju glede dopustnosti izvrševanja smrtne kazni pač ni mogoče ničesar več povedati, kar ne bi bilo že razmotrivano. Teoretično je smrtno kazen gotovo odkloniti, t. zv. »praktične razmere« pa silijo v nekaterih državah za enkrat še, da jo zakonodajalec normira. Kavtele pred izvedbo smrtne kazni so zadostno normirane v uvodoma navedenem določilu § 398. k. pr. r. Tudi v drugih zakonodajah imajo slična določila. K vsemu temu pa pride z ozirom na predmetni primer še glavni aksiom za kazensko pravo: in dubio mitius. Ali je bilo tukaj mogoče govoriti o »dubiju«, znanstvenik brez poznanja nasprotnega mnenja prima vista ne more reči. Vsekakor bi bilo zelo umestno, da bi Liječnički Vjesnik prinesel tudi še nasprotno mnenje.

Dr. Metod Dolenc.

Das Recht Sowjetrusslands: VI. Das Strafrecht. Von Prof. A. Makleov. Separatabdruck. Str. 364—414.

V založbi J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, je izšel l. 1925 zbornik, ki ga je izdala o vesoljnem pravu Sovjetske Rusije devetorica ruskih učenjakov beguncev, a šesti oddelek obravnava kazensko pravo. Zanimanje za sovjetsko kazensko pravo je veliko. Imamo že izdaje zakonov, imamo tudi raznih monografij in člankov. Mislimo pa, da smemo z mirno vestjo toplo priporočati vsem, ki se zanimajo za kazensko pravo sodobne Rusije, razpravo Makleova. Daje nam najprej kratek pregled zakonodaje od postanka sovjetske republike do izdaje kazenskega zakonika z dne 1. junija 1922. Za tem obravnava splošni del kazenskega zakonika, s poglavji: krajevna in časovna veljavnost, analogija, splošni dejanski stani zločina, odredbe za pobijanje zločinov. (Smrtna kazen se imenuje evfemistično »najvišja kaznovalna mera«, pomeni pa »ustreljenje« in je v posebnem delu zagrožena nič manj kot 40krat.) Slednjič prinaša mono-

grafija v posebnem delu v devetih pododdelkih glavne vrste zločinov z dotičnimi predpisi o kaznovanju. Končno sodbo o vseh teh določbah sovjetskega kazenskega zakonika podaja pisatelj z besedami, da je sovjetsko kazensko pravo potvorba pranačel prava in prosvetne zajednice, osobito glede osebne svobode in pravne določnosti, — podlaga za uresnično klasne justice, ki jo preveva mestoma teroristični duh. V okviru tega naznanila ne moremo navajati dokaznih primerov, v naznanjeni razpravi pa jih resnično kar mrgoli.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Mižen Škerij: Pravila naših delniških družb. Penatis iz »Trgovskega lista«. Ljubljana 1926. Izdala in založila »Trgovska delniška družba Merkur«.

Avtor študije, ki je izšla pod gornjim naslovom, je imel po prevratu v svoji uradni lastnosti posla s pravili novo ustanovljenih delniških družb. Kakor drugod, tako smo bili v očigled svojemu prejšnjemu gospodarskemu in političnemu položaju novinci tudi pri ustanavljanju delniških družb. Naravno je vsled tega, da je avtor pri večini pravil novih delniških družb našel pomanjkljivosti, izvirajoče iz neizkušenosti. In ker je po prevratu tudi nas zajela ona povojna površnost, ki je postala po vojni splošna, je pač jasno, da je naletel tudi na celo vrsto pogrškov, izvirajočih iz te površnosti. To dejstvo je napotilo avtorja, da je napisal navzočo študijo, z namenom, »da se izkušnje minule dobe ustanavljanja porabijo v boljši dobi, ki jo smemo pričakovati,« kolikor gre za nedostatke pravil v okviru veljavne zakonodaje, dalje z namenom, dati zakonodavcu pri sestavi novega trgovskega zakona pobudo za primerne izpremembe tam, kjer obstoječi zakoni ne ustrezajo več potrebam in zahtevam današnjega časa.

To je povod, iz katerega se je študija rodila, in namen, ki ga ima.

Konstatirano pa bodi predvsem, da rezultat, ki ga je avtor s svojo knjigo dosegel, nadkriljuje namen, katerega si je avtor stavil, kajti knjiga obsega več, kakor poudarja avtor v uvodu, tako da je avtorju za knjigo poleg pravnikov lahko hvaležna vsa gospodarska javnost. V posameznih poglavjih, katerih vsako ustreza posameznemu poglavju normalnih pravil delniške družbe, govori avtor najprej o splošnih zakonitih določbah, nato o vseh posebnostih in napakah, ki jih je našel v pravilih novih delniških družb z ozirom na veljajoče zakonite določbe, in podaja končno svoje reformne predloge. Na ta način avtor v jedernatem in poljudnem slogu predoči tudi nepravniku vse bistvene zakonite predpise o ustroju delniške družbe. Prav tako pravnikapraktika, kakor tudi vse osebe, ki imajo posla z upravo delniških družb, opozarja na pravna in deloma tudi gospodarska vprašanja, ki jih je upoštevati pri ustanovitvi in upravi delniške družbe, ter v večini slučajev nudi zadovoljive pozitivne odgovore tudi na zelo subtilna vprašanja. Tudi narodnega gospodarja v svojih izvajanjih opozarja na nedostatke in izrodke današnjega gospodarstva mnogih delniških družb. Poglavji »Glavnica« in »Načelstvo« naj bi si prečitali vsi, ki imajo posla z upravo delniških družb, vsi, ki so zainteresirani na upravi delniških družb, in končno tudi vsi, ki se zanimajo za narodno gospodarstvo sploh. Avtor si je sicer povsod, kjer kritizira

današnje izrodke, oblekel rokavice in ne imenuje grehov z vsakdanjimi drastičnimi imeni, a vendar pove mnogo tega, kar je celi javnosti treba vedeti pri presojanju različnih nezdravih pojavov v današnjem gospodarstvu naših delniških družb. Menda je bilo tudi to zadnje vsaj deloma povod za to, da je avtor svojo študijo objavil najprej v »Trgovskem listu« in jo tako spravil v širše kroge, kar je bilo vsekakor umestno.

Glavni pomen knjige obstoji v konštatiranju pomanjkljivosti v zakonodaji in današnjem faktičnem stanju ter v konkretnih predlogih za reforme. Da bi se na tem mestu spuščali v debato o posameznih reformnih predlogih, prostor ne zadostuje. Konštatirano pa bodi, da vsi ti predlogi, tudi v kolikor bi pisec teh vrstic enega ali drugega morebiti ne akceptiral ali ga stavil drugače, vsebujejo izredno mnogo zdrave pobude prav tako za zakonodavca kakor za narodnega gospodarja in za delničarja.

V postanku knjige je utemeljeno dejstvo, da so njena izvajanja omejena na teritorij Slovenije oziroma na one zakonite določbe, ki veljajo v Sloveniji in Dalmaciji. Podrobnosti o delniških družbah na ostalem državnem teritoriju se avtor ne dotika, kar je pri postanku in cilju te študije naravno. Vendar pa bi v okvir te študije pač spadale na slovenskem teritoriju ustanovljene podružnice onih delniških družb, ki imajo svoj sedež izven Slovenije, oziroma vprašanje, koliko in kako so se glede teh podružnic doslej in kako naj bi se pravilno uporabljali bivši avstrijski zakoniti predpisi o podružnicah delniških družb, katere imajo svoj sedež v bivšem inozemstvu oziroma v bivših deželah ogrske krone. To zlasti, ker so se tudi v tem oziru delale pogreške in se ti predpisi doslej niso vedno uporabljali enako. Omenjeno naj bodi tudi, da se avtor — morebiti namenoma — ni dotaknil ene največjih površnosti pravil vseh delniških družb, namreč dejstva, da se pravila novih delniških družb ne brigajo za devalvacijo in stalno valovanje denarne vrednosti in za vprašanja, ki so s tem v zvezi. Eno teh važnih vprašanj so računski zaključki. Dejstvo je, da danes vsled devalvacije takorekoč nobena bilanca ne nudi resnične premoženjske slike podjetja in ne ustreza členu 31. trgovskega zakona. Drugo nič manj ali pa še važnejše je vprašanje zaščite prvotnih delničarjev starih delniških družb pri novih emisijah. Zakon določa le toliko, da se nove delnice ne smejo izdati pod nominalno vrednostjo. Če pa so prvotni delničarji plačali delnice v predvojni valuti in se danes izdajo nove delnice po nominalni vrednosti, te nove delnice pa se ne dajo izključno starim delničarjem, so stari delničarji oropani ali je oropana vsaj ona manjšina, ki je bila na občnem zboru proti taki izdaji novih delnic. V več slučajih se je to zgodilo, nekaterikrat ne v interesu slovesa naše solidnosti. In tudi delničarji novih družb lahko še pridejo v podobne položaje. S tem vprašanjem v zvezi je tudi vprašanje pravilne obdačbe i. t. d.

Res je, da so ta vprašanja komplicirana. Da se pravila starih delniških družb teh vprašanj ne dotikajo, je precej naravno. Prav tako naravno pa bi bilo pri pravih novih delniških družb, da posvetijo pozornost tudi tem vprašanjem. In študija bi na vrednosti in aktualnosti izredno

pridobila, če bi posvetila pozornost tudi tem vprašanjem, ki predvidoma ne postanejo še tako hitro neaktualna. Toda avtor se je tem vprašanjem ognil menda zaradi tega, ker bi sicer knjiga preveč narastla.

Kakor že rečeno, je za to knjigo avtorju dolžna hvaležnost prav tako pravniška kakor vsa ostala javnost. In gotovo doseže knjiga vsaj deloma svoj prvi namen, ki ga ima, namreč, »da se izkušnje minule dobe ustanavljanja porabijo v boljši dobi, ki jo smejo pričakovati«, dvignila pa bo tudi splošno razumevanje bistva in ustroja delniških družb, kar je za naš bodoči razvoj izrednega pomena.

Dr. Josip Hacin.

Razne vesti.

V Ljubljani, koncem meseca avgusta 1926.

Marko Gjuričić †. Dne 3. avgusta t. l. je umrl minister pravde g. Marko Gjuričić v Karlovih Varih, kjer se je mudil zaradi svoje bolezni na vnetju ledvic. Pokojnik, ki je že dovršil 65 let, je po končanih študijah in praksi postal najprvo odvetnik v Valjevem, pozneje pa vstopil v sodno službo. Leta 1903. je bil postavljen za kasacijskega sodnika. Leta 1912. je postal minister pravde, vodil je ta resort v poznejših letih ponovno, leta 1920. je bil imenovan za predsednika Državnega sveta, bil leta 1922. minister za ustavotvorno skupščino, pozneje za socialno politiko in od leta 1925. zopet minister pravde. Pokojni Gjuričić je kot minister pravde uvideval važnost problema izenačenja zakonov kot noben njegovih prednikov, spoznal tudi, da je potreba o tem zaslišati strokovnjake in je pritegnil zato k pripravljanim delom zopet stalni zakonodavni svet, ki ga je klical v to svrhu ponovno na posvetovanja v Beograd. Zaslužni mož ostane zato v našem hvaležnem spominu!

Osebne vesti. Pri deželnem sodišču v Ljubljani so imenovani: Jakob Antloga in Mihael Vehovar za višja deželna sodna svetnika. Anton Avsec za deželnosodnega svetnika in Adolf Hudnik za okrajnega sodnika. Premeščeni so: deželnosodna svetnika dr. Anton Stuhec v Ljubljano in dr. Fran Kovča v Maribor, sodnik Mirko Dežela v Šmarje pri Jelšah. Za sodnika za območje viš. dež. sod. ljubljanskega je imenovan Metod Komotar. Okrajni sodnik Niko Vrabl je postavljen za višjega ravnatelja kaznilnice v Mariboru. Za pravna praktikanta sta postavljena Emil Pureber in Branko Goslar. — Pri agrarni direkciji v Ljubljani je imenovan za inspektorja Gustav Golia. — Odvetniško pisarno so otvorili: dr. Dragotin Vrečko v Celju, dr. Milan Lemež in dr. France Lokar v Ljubljani, dr. Avgustin Reisman v Mariboru. — Notar dr. Ivo Šorli je premeščen v Maribor; za notarja na Vranskem je imenovan Juro Detiček. — Izvrševanju odvetništva so se odpovedali odvetniki dr. Valentin Krisper, dr. Janko Lešnik in